

Adresa:

Ústav rómskych európskych štúdií
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej
práce sv. Alžbety
Tatranská 10
974 11 Banská Bystrica

(budova bývalej ZŠ, 1. poschodie)

Web: <http://ures.wbl.sk/>
<http://www.vssvalzbety.sk/>

Tel.: +421 911 828 275

Šéfredaktor: PhDr. Jozef Facuna, PhD.

Redakčná rada:

PhDr. Ladislav Fízik, PhD.
doc. PhDr. Ľudovít Hajduk, PhD., mim. prof.
Ing. Denisa Ivaničová
Mgr. Zuzana Balážová
Mgr. Andrea Hlinková
Erika Fíziková

Kontakt redakcie: sefredaktor.nl@gmail.com

2/2013

NEWSLETTER

Ústavu rómskych európskych štúdií
sv. Sára de Marseille v Banskej Bystrici
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce
sv. Alžbety v Bratislave

Milí kolegovia a študenti,

príchodom krásnych
vianočných sviatkov Vám
chceme popriať pevné
zdravie, šťastie, lásku a pokoj

Vám i Vaším rodinám. Nech sme tolerantní nielen voči iným, ale aj voči sebe samým. Pretože len pochopením seba samého vedie k pochopeniu druhých. Nech sme cieľavedomí, pretože len cieľavedomosťou dosiahneme svoje ciele. Nech sme úprimní, pretože len úprimnosťou sa vyhneme zlým medziľudským vzťahom. Nech Vianočné sviatky sú sviatkami pokoja a mieru v nás i celej spoločnosti!

Newsletter Vám ponúka prehľad termínov skúšok, názorov o školskej sociálnej práci, niekoľko legiend o sv. Sáre, prehľad publikácii, informácii o konferenciách a kurz rómskeho jazyka pre sociálnych pracovníkov (pre začiatočníkov).

Harmonogram štátnych záverečných skúšok

v AR 2013-2014:

2. roč. Mgr. štúdia:

- termín odovzdania diplomových prác: do 28. februára 2014

- termín štátnych záverečných magisterských skúšok: 7.-9. apríla 2014

3. roč. Bc. štúdia:

- termín odovzdania bakalárskych prác: do 28. marca 2014
- termín štátnych záverečných bakalárskych skúšok: 5.-7. mája 2014

Vypracoval: doc. PhDr. Ľudovít Hajduk, PhD., mim.prof.

ŠKOLSKÁ SOCIÁLNA PRÁCA?

School Social Work Association of America (SSWAA) je presvedčená o tom, že školská sociálna práca je jednou z praktických a najdynamickejších oblastí sociálnej práce. Každý deň je naplnený mnohými unikátnymi výzvami, ktoré vyžadujú špecializované zručnosti, vedomosti, flexibilitu, vytrvalosť a kreativitu. Poslaním tejto organizácie je podporovať školskú sociálnu prácu prostredníctvom školských sociálnych pracovníkov a podporovať posilnenie sociálneho, emocionálneho rastu a akademických výsledkov všetkých žiakov. Ich víziou je predstavovať školskú sociálnu prácu ako cennú, neoddeliteľnú súčasť vzdelávania všetkých žiakov, a ako dobrý základ pri zabezpečovaní spolupráce medzi školou, rodinou a komunitou. SSWAA ponúkajú ďalšie vzdelávanie, odborné zdroje a informácie o advokácii pre podporu školskej sociálnej práce na miestnej, štátnej a národnej úrovni. Bližšie informácie nájdete priamo na ich webovej stránke: <http://www.sswaa.org/>

Zároveň dávame do pozornosti webovú stránku medzinárodnej siete **International Network for School Social Work**, ktorá školských sociálnych pracovníkov považuje za profesionálnych sociálnych pracovníkov, ktorí pomáhajú žiakom zotrvať v škole a byť úspešnými žiakmi. Ciele medzinárodnej siete sú: 1) poskytovať informácie o školskej sociálnej práci na celom svete a 2) zaručiť prepojenie medzi združeniami školskej sociálnej práce. Bližšie informácie nájdete na tomto internetovom odkaze:

<http://internationalnetwork-schoolsocialwork.htmlplanet.com/Index.html>

Časopis Sociální práce/Sociálna práca - odborný recenzovaný časopis pro teóriu, prax a vzdelávanie v sociálnej práci upriamuje jedno číslo 2/2013 k problematike školskej sociálnej práce. James C. Raines ponúka historický prehľad školskej sociálnej práce v Spojených štátoch amerických. Anna Krausová predstavuje komunitnú školu ako príležitosť pro rozvoj školskej sociálnej práce. Michaela Skyba sústreďuje svoju pozornosť na pôsobenie sociálneho pracovníka a sociálnej pracovníčky v školskom prostredí z pohľadu učiteľov a učiteľiek. Miroslava Janoušková diskutuje o mocenskom vzťahu sociálneho pracovníka ku klientovi. Ďalšie zaujímavé príspevky nájdete v tomto čísle časopisu. Bližšie informácie nájdete na tomto internetovom odkaze:

<http://www.socialni prace.cz/index.php?sekce=1>

TAJEMSTVÍ ČERNÉ MADONY

Saintes-Maries-de-la-Mer je juhofrancúzske mesto, kde sa nachádza kostol, v ktorej je umiestnená ebenová krásna soška Madony, ktorá je zahalená do rôznych šatiiek a šiat. Volajú ju svätá Sára, Sára-la-Káli, alebo rómska kráľovná Sára. Podľa historikov Rómovia majú svoj pôvod v severozápadnej Indii, odkiaľ prišli do Európy (okolo roku 900 n. l.). Meno Sára-la-Káli ukazuje na spojitosť s indickou bohyňou KÁLÍ – bohyňou stvorenia a smrti, ktorá býva niekedy podobne ako Sára zobrazovaná s „tmavým“ obličajom. Datuje sa, že v 42 roku nášho letopočtu do Provincie, k brehom Saintes-Maries-de-la-Mer priplávala loď z Palestíny stroma svätými Máriami, prvá z nich sa volala Mária Jacobé, druhá Mária Salomé a tretia Mária Magdaléna. Podľa provensálskej legendy sa svätá Sára narodila v šľachtickej rodine ako pohanská kráľovná cigánskeho kmeňa, ktorá prijala kresťanstvo. Jedného dňa mala víziu, že sväté ženy, ktoré boli prítomné pri Ježišovej smrti priplávajú do mesta a ona im musí pomôcť. V ten deň bola búrka a loď nemohla bezpečne priplávať k pobrežiu. Sára im preto hodila svoj kabát, ony ho použili ako raft a bezpečne pristáli. Po tomto stretnutí sa Sára priklonila k viere a šíri kresťanstvo ďalej medzi svoj ľud. Na počesť svätej Sary, každoročne prichádza do mesta tisíce Rómov uctiť svoju kráľovnú. Toto mesto sa stalo jedným z najznámejších pútnych miest v Európe. Najvýznamnejší

dátum pre Rómov je 24. máj, kedy soška symbolizuje sv. Sárú a vedú ju k moru. O deň neskôr sa kúpu aj s ďalšími soškami Márii. Obradný kúpeľ svätej Sary v oceáne v závere slávností je podobná indickej tradícii – kúpaniu sochy Kálii v rieke Ganze, či v iných vodách v blízkosti jej chrámu počas bohoslužby. Pripomína to aj Kumbh Mély, ktorý sa koná pravidelne v štyroch svätých mestách v Indii, kde sa davy oddávajú očistným kúpeľom v posvätných vodách indických riek. Rovnako ako sa ponára tisíce Indov a cudzincov v Indii v dobe Kumbh Mély do Gangy s vierou očisty a uzdravenia, vrhajú sa do vody s rovnakou nádejou ako na brehu Saintes-Maries-de-la-Mer do morských vôd v momente, kedy koč so Sárú vojde do vody. Podľa mnohých heretických zdrojov bola Sára dcérou jednej z Márií, ktoré sa pripravili z ďalekej Palestíny a to Márii Magdalény a jej otcom, ktorý bol Ježiš Kristus. Pokiaľ ste čítali alebo videli Šifru majstra Leonarda, iste vás to neprekvapí. Mária Magdaléna, manželka Ježiša Krista a jeho študentka, ktorej predal i svoju náuku a splodil s ňou dcéru Sárú. Kresťania považujú túto myšlienku a aj román Šifry majstra Leonarda za kacírsku. Podľa týchto zdrojov je svätá Sára dcérou Márii Magdalény a Ježišova. Mária je dokonca považovaná za Svätý Grál. Po Ježišovej smrti odchádza Mária porodiť jej dcéru do Egypta a odtiaľ do južného Francúzska, práve do Saintes-Maries-de-la-Mer.

Kto je Sára? Rómska kráľovná alebo Ježišova dcéra? Aby to nebolo málo, existuje iné vysvetlenie jej pôvodu. Podľa niektorých bola Sára „čiernou“ slúžkou Márii, Perzskou mučednicou alebo opátkou veľkého kláštora v Lýbií. Pýtate sa, či socha teda vystavená v krypte, v kostole

ležiacom v srdci Mesta troch Márií? Iste je, že dve sochy v blízkosti hlavného vchodu do kostola sú sochy dvoch Márií – Marie Jacobé a Marie Salomé umiestnená v lodke. Tmavá soška sv. Sára v podzemnej krypte je celá zahalená do šiat, šatiiek, sukni, do ktorých ju obliekajú cigánske rodiny, pre ktoré je to obrovská česť. Na hlave má nádhernú korunu s trinástimi perlami (číslo lunárneho cyklu a perly sú najviac i svätým klenotom Venuše). Aj napriek mnohých legend, ktoré o Säre budete počuť, v dnešnej dobe svätá Sára v Saintes-Maries-de-la-Mer je predovšetkým patrónkou a ochrankyňou Rómov a mesto sa tak pre ne stalo jedným z najväčších pútnych miest vo Francúzsku, kde sa každoročne Rómovia z celého sveta schádzajú k rituálom konaným na jej počesť....

Prevzaté z internetového zdroja:

<http://www.poetrie.cz/index.php?idp=danek.php&idc=ED0003.php>

PUBLIKÁCIE

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY v Bme

Pozrite si Stálu expozíciu Múzea rómskej kultúry, ktorá sa volá „Příběh Romů“. Prezentuje rómske dejiny a kultúru od svojich počiatkoch po súčasnosť a svojou tematikou a rozmerom je svetovým unikátom. Bližšie informácie nájdete na: <http://www.rommuz.cz/>

ROME A vydala publikáciu predstavujúcu dejiny a literatúru Rómov pre učiteľov základných škôl. Publikáciu si môžete stiahnuť v PDF formáte kliknutím na link:

<http://www.romea.cz/cz/zpravy/romea-vydala-unikatni-publikace-predstavujici-dejiny-a-literaturu-romu-ucitelum-zakladnich-skol>

Slovník rómskych nových pojmov nájdete na internetovej stránke: Seminár romistiky **Ústavu južnej a centrálnej Ázie**, ktorý funguje na pôde Filozofickej fakulty Karlovej Univerzity v Prahe. Ako vzdelávacie a vedecké pracovisko od roku 1991 (najprv len ako študijný odbor, od roku 2000 ako oddelenie v rámci ústavu s relatívnou samostatnosťou). Jeho zakladateľka doc. Milena Hübschmannová od jeho počiatku viedla ako pracovisko výrazne multidisciplinárne a ako pracovisko výrazne zamerané na kontakt a štúdium problematiky v teréne.

Rozsah záujmu Seminára romistiky je veľmi široký: snaží sa ozrejmať antropologické, historické, politické, náboženské, folkloristické, literárne a aj iné prvky rómskej kultúry a vzájomné znalosti z týchto jednotlivých odborov prepojiť. Základným východiskom práce všetkých pracovníkov a študentov seminára je lingvistika a aktívna

znalosť rómčiny. Slovník nájdete kliknutím na link: http://www.romistika.eu/?c_id=473

Nadácia otvorenej spoločnosti (2013) vydala publikáciu s názvom **Vzdelávacie cesty rómskych**

žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorej autormisú:

A. Petrasová a Š. Porubský.

Výskumná publikácia prináša nové zistenia o tom, aké sú dosahy segregačných politík a praktík na samotných aktérov vzdelávania – žiakov, učiteľov a rodičov z ich vlastného pohľadu.

Autori sprostredkujú čitateľovi pohľad „z druhej strany“ – hĺbkovú sociálnu sondu do medziľudských a medzietnických vzťahov v školách, pričom vysvetľujú, ako prostredie škôl determinuje, resp. predurčuje vzdelávacie cesty rómskych žiakov. Bližšie informácie o činnosti Nadácie otvorenej spoločnosti nájdete na tomto internetovom odkaze: www.osf.sk Publikáciu si môžete stiahnuť z tohto internetového odkazu:

http://www.osf.sk/kniznica_a_open_gallery/publikacie/2013/vzdelavacie_cesty_romskych_ziakov_zo_socialne_znevychodneneho_prostredia/

KONFERENCIE

Ústav rómskych európskych štúdií sv. Sáry de Marseille

v spolupráci s Vysokou školou zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave a Medzinárodnou akadémiou vzdelávacích vied v Moskve zorganizoval medzinárodnú konferenciu dňa 14. augusta 2013 v Bratislave pod názvom „*The educational and social sciences in the 21st C.*“/“*Vzdelávacie a sociálne vedy v 21. storočí*“.

Konferencia pozostávala z troch sekcií: 1. Educational Science in Russia/Vzdelávacie vedy v Rusku, 2. Social Sciences and Social Work/Sociálne vedy a sociálna práca, 3. Roma history, culture, language and education in Európe/História Rómov, kultúra, jazyk a vzdelávanie v Európe.

Na konferencii odzneli napríklad tieto príspevky:

- Prípadové štúdie ako nástroj rozvoja sociálno-etického programu,
- Sociálne a kultúrne aspekty vzdelávania rómskych žiakov na Slovensku,
- Interetnické napätie medzi majoritou a Rómami v Českej republike a možnosti školy pôsobiť na zmenšovanie tohto napätia a ďalšie zaujímavé a podnetné pre diskusiu príspevky.

(Fotografia z konferencie – autor Jozef Facuna)

(Fotografia z konferencie – autor Jozef Facuna)

(Fotografia z konferencie – autor Jozef Facuna)

Úrad vlády SR ako správca programu SK08 Cezhraničná spolupráca a SK04 Miestne a regionálne iniciatívy na zníženie národných nerovností a podporu sociálnej inklúzie podporených v rámci grantov EHP a Nórska organizoval dňa 24. septembra 2013 otváraciu konferenciu programu spojenú so seminárom pre budúce partnerstvá (matchmaking seminar) v Košiciach. Otváracia konferencia predstavovala oficiálne spustenie implementácie oboch programov, boli predstavené samotné programy zo strany správcu programu a donorských partnerov, ako aj odzneli informácie k výzvam na predkladanie žiadostí o projekt.

Prezentácie správcu programov a prezentácie nórskeho inštitúcie nájdete na tomto internetovom odkaze:

<http://www.eeagrants.sk/otvaracia-konferencia-programov-sk08-cezhranicna-spolupraca-a-sk04-miestne-a-regionalne-iniciativy-na-znizenie-narodnych-nerovnosti-a-podporu-socialnej-inkluzie/>

Bližšie informácie k programu **SK04 Miestne a regionálne iniciatívy na zníženie národných nerovností a podporu sociálnej inklúzie** nájdete na tomto internetovom odkaze:

<http://www.eeagrants.sk/socialna-inkluzia/>

Bližšie informácie k programu **SK08 Cezhraničná spolupráca** nájdete na tomto internetovom odkaze:

<http://www.eeagrants.sk/6945/cezhranicna-spolupraca/>

Konferencia s medzinárodnou účasťou „Odkiaľ a kam v procese deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb v SR“ pod záštitou predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja Vladimíra Maňku sa uskutočnila dňa 16. októbra 2013 v priestoroch Radnice mesta Banská Bystrica na Nám. SNP 1 (Cikkerova sieň). Ciele konferencie boli nasledujúce:

- informovať o procese deinštitucionalizácie (DI) na Slovensku a jeho význame;
- motivovať hlavných aktérov procesu DI a verejnosť k podpore procesu;
- motivovať najširšiu verejnosť k akceptácii občanov so zdravotným postihnutím a podpore integrácie;
- prezentovať skúsenosti z Nórska;
- prezentovať príklady dobrej praxe a osobné príbehy.

Konferencia sa uskutočnila v rámci projektu „Podpora integrácie inštitucionalizovaných klientov do lokálnych komunít na príklade pilotného územia Banskobystrického kraja“. Projekt bol podporený Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom prostredníctvom programu *Aktívne občianstvo a inklúzia*, ktorý realizuje Nadácia Ekopolis v spolupráci s Nadáciou pre deti Slovenska a SOCIA - nadácia na podporu sociálnych zmien. Projekt sa realizuje v spolupráci s partnermi: Banskobystrický samosprávny kraj a NTNU Samfunnsforskning AS (nezávislý výskumný inštitút univerzity NTNU, Nórsko).

Spracovala: Martina Mišurová študentka ÚREŠ,
VŠZaSP sv. Alžbety

RÓMSKY JAZYK PRE SOCIÁLNYCH PRACOVNÍKOV

ČITAĎ – genel
EKONÓM – ekonomos *m*
EKONÓMKA – ekonomkiňa *f*
HĽADAĎ – rodel
HODINA/Y – ora *f*
HOVORIĎ/ROZPRÁVAĎ – vakerel
LIST – lĭl *m*
NEZAMESNTNANÝ/Á – bibutakero/*i*
OBLŮBA/ZÁUJEM – interesipen *m*
PÍSAĎ – irinel, činel, lekhavel
POHOVOR – vakeriben
PRACOVAĎ – kerel butĭ
PRACOVNÉ SKÚSENOSTI – butĭkere zumadĭpena
RIADITEĽ – raditelĭs *m*

ŠKOLA – škola *f*, *neol.* sikhadi *f*
TAJOMNÍK – tajomňikos *m*
ÚLOHA – butĭ *f*
VOĽNÝ ČAS – voĭno vachtos
VZDELANIE – sikhadiĭpen *m*
ZAMESTNANIE/PRÁCA – butĭ *f*
ZAMESTNANÝ/Á – butakero/*i*
ZÁSTUPCA RIADITEĽA – raditelĭskero ačhado
ŽIADAĎ – mangel
ŽIADOSĎ – mangipen *m*
ŽIĎ – dživel
ŽIVOT – dživipen *m*
ŽIVOTOPIS – dživipnaskero lĭl

Skratky:

m – maskulĭnum, mužský rod
f – feminĭnum, ženský rod
neol. - neologizmus

I. lekcĭa pre začĭatočnikov

Používanie menného rodu

Rómčina má mužský rod a ženský rod. Zaujímavé je, že v rómčine sa nepoužíva resp. nemá stredný rod. Podstatné mená, ktoré označujú jedinca mužského pohlavia sú mužského rodu, napr. **o phuro dad** (starý otec), **o dad** (otec), **o phral** (brat). Koncovkou pôvodných menných slovných druhov mužského rodu je – **o**, napr. o čhavo (syn), cikno (malý), amaro (náš). Podstatné mena, ktoré označujú jedinca ženského pohlavia sú ženského rodu, napr. **e phuri daj** (stará mama), **e daj** (matka), **e phen** (sestra).

Koncovkou pôvodných menných slovných druhov ženského rodu je – **i**, napr. e rakĭlĭ (nerómske dievča), cikňi (malá), amari (naša).

Ukážka:

ekonóm/ekonómka – o ekonomos/e ekonomkiňa
hodina/y – e ora/e ora
list – e lĭl
oblŭby/zájumy – e interesipena
pohovor – o vakeriben
pracovné skúsenosti – e butĭkere zumadĭbena
riaditeľ – o raditelĭs
škola/y – e sikhadi/e sikhada
tajomník – o tajomňikos
úloha/y – e butĭ, e dini butĭ
voĽný čas – o voĭno vachtos
vzdelanie – o sikhadiĭpen
zamestnanie/práca – e butĭ
zástupca riaditeľa – o raditelĭo ačhado
žiadosť – o mangipen
život – o dživipen
životopis – o dživipnaskero lĭl

Vypracoval: PhDr. Jozef Facuna, PhD.

Šéfredaktor: PhDr. Jozef Facuna, PhD.

Redakčná rada: PhDr. Ladislav Fízik, PhD., doc. PhDr. Ľudovĭt Hajduk, PhD., mim. prof., Ing. Denisa Ivaničová, Mgr. Zuzana Balážová, Mgr. Andrea Hlinková, Erika Fíziková.

Kontakt redakcie: sefredaktor.nl@gmail.com